

Problems of the development of modern science: theory and practice

Collection of scientific articles

RSCI / РИНЦ
Science Index

Submitted for review in
Conference Proceedings Citation Index -
Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH)

**Cartero Publishing House
Spain
2018**

Cartero Publishing House, Madrid, Spain

Problems of the development of modern science: theory and practice

Reviewers:

Prof. João Pedro Gonçalves,
Universidade Católica Portuguesa, Universidade do Minho

Prof. Khaled Hussainey,
Professor of Accounting and Financial Management at Portsmouth University, UK

Science editor:

Drobyazko S.I.
Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Doctor of Science, honoris causa, Professor of RANH

Problems of the development of modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. - Cartero Publishing House, Madrid, Spain, 2018. - 270 p.

ISBN 978-84-854922-0-9

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, candidates and doctors of sciences, research workers and practitioners from Europe, Russia, Ukraine and other countries. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern economy and state structure. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern economic science development.

ISBN 978-84-854922-0-9

© 2018 Copyright by Cartero Publishing House
© 2018 Authors of the articles

4. Петько Л.В. Комунікативність як одна з умов розвитку особистості підлітка / Л.В.Петько // Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного ун-ту імені В.Н. Каразіна. – Харків : «Основа» ХНУ, 2007. – Вип. 18. – С. 172–181.

Tytova N.M.

Ph.D., Associate Professor,

*Department of theory and methodology of vocational training
Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)*

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR PRACTICAL PREPARING TEACHERS OF VOCATIONAL EDUCATION IN UNIVERSITIES

Титова Н.М.

к.пед.н., доцент, завідувач кафедри теорії та методики професійної підготовки
НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, м. Київ)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТАХ

The article presents the importance of pedagogical practice of students as an important part in the professional training future teachers of vocational education. The goals, contents, tasks of specialists' practical training for specialty 015 Professional education (by specializations) are given; the aspects of personality's professional mobility and theory of informative metabolism in pedagogical process for creating content of specialists' practical preparation were taken.

Key words: vocational education, teachers of vocational training, practical training, higher education.

У статті обґрунтовано значення педагогічної практики студентів як важливої складової фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Зазначено зміст, мета і завдання практичної підготовки фахівців спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). При розробці змісту практичної підготовки фахівців враховано аспекти професійної мобільності особистості та теорії інформаційного метаболізму у педагогічному процесі.

Ключові слова: професійна освіта, педагог професійного навчання, практична підготовка, вища освіта.

Актуальність. Процеси модернізації сучасної вищої освіти визначають тактику і стратегію соціально-економічного розвитку нашої країни. Успішність, конкурентоспроможність, професійна мобільність на ринку праці, висока працездатність, креативність, ініціативність – це той неповний перелік знакових якостей сучасного фахівця у динамічному суспільному середовищі. Один з головних завдання системи освіти є підготовка спеціалістів, які легко навчаються і мобільні до змінних умов та змісту праці, які зацікавлені у безперервній освіті [6].

Від психолого-педагогічних умов організації практики залежить ступінь оволодіння студентами важливих фахових компетентностей, прикладний розвиток навичок та вмінь, що в подальшому якісно відобразиться на

професійному становленні майбутнього фахівця, виявить його професійну придатність до майбутньої професії.

Дослідження теоретичних основ організації педагогічної практики майбутніх педагогів професійного навчання обґрунтовано у наукових працях С.Батишева, В.Безрукової, Н.Брюханової, Н.Ничкало, О.Коваленко, В.Кременя, З.Курлянд, С.Сисоєвої, Л. Старікової, С.Ткачука, О.Тхоржевського та ін.

Тож, проблема підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є завжди актуальною, адже соціально-економічні завдання суспільства постійно змінюються, декларуються нові вимоги до підготовки підростаючого покоління і це, звісно, відображається у поглядах на систему підготовки майбутніх викладачів для професійно-технічної освіти [8; 4; 9; 10; 11; 12].

Виклад матеріалу. З метою визначення психолого-педагогічних умов практичної підготовки педагогів професійного навчання варто виділити її цілісність, що служить засадою аналізу її внутрішньої структури, виокремлення складових (змісту, форм, методів і засобів) та тісного та взаємозалежного взаємозв'язку між ними. А також наявність змістовного компонента (концептуальна, діагностична, дидактична складові) і процесуального компонента, що розкривається через розумову модель діяльності студентів і педагога по формуванню і розвитку професійних компетенцій, у тому числі і методичних умінь [5].

Основоположним стрижнем професійних компетенцій Л.Старікова вважає системне мислення, тобто здатність у новій ситуації самостійно бачити і визначати проблему, розглядати її системно, висувати власні гіпотези, обґрунтовувати їх і пропонувати оптимальне вирішення [5].

«Встановлено, що найвищого рівня підготовка викладачів професійно-технічних та вищих І–ІІ рівнів акредитації навчальних закладів до здійснення професійної педагогічної діяльності можлива у разі надання її не у вигляді надбудови до вже існуючої технічної і не додавання до неї технічної як надбудови, а впродовж всього терміну навчання в інженерно-педагогічних та інших вищих навчальних закладах, – у цьому разі забезпечується її інтеграційний характер» [2, с. 20].

Програма практичної підготовки студентів спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) підготовлена відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положення про проведення практики у вищих навчальних закладах України» (затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93), «Методичних рекомендацій по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів України» (лист Міністерства освіти України від 14.02.1996 р. № 315/97). Дана Програма педагогічної практики формувалася з урахуванням таких принципів: комплексність, мобільність, конкурентоспроможність, технологічність, безпека [6].

Тому, при створенні системи практичної підготовки педагогів професійного навчання ми базувалися на теорії інформаційного метаболізму (інтелектуальних автоматизмів) у педагогічному процесі, враховуючи індивідуально-психологічні та типологічні особливості студентів.

Теорія інформаційного метаболізму безпосередньо пов'язана із соціонікою – наукою про психічні типи особистості та взаємовідношення між ними. Різні способи сприйняття і способи оцінювання інформації, різноманітні способи активації психіки і стійкість-нестійкість психічної активності, у поєднанні утворюють 16 типових структур психіки [1].

Згідно вчення К. Юнга відомо, що люди відрізняються чотирма специфічними стилями мислення, а саме: 1) *конкретно-чуттєвий* (конкретно-емоційний, конкретно-образний) стиль мислення, характерний для першого типу людей, у яких психіка орієнтована на сприйняття конкретних властивостей об'єктів і суб'єктивну оцінку інформації; 2) *абстрактно-чуттєвий* (гуманітарний) стиль мислення – психіка таких людей орієнтована на сприйняття абстрактних властивостей об'єктів і суб'єктивну оцінку інформації; 3) *абстрактно-логічний* (дослідницький) стиль мислення – психіка таких людей орієнтована на сприйняття абстрактних властивостей об'єктів і об'єктивну оцінку інформації; 4) *конкретно-логічний* стиль мислення – психіка орієнтована на сприйняття конкретних властивостей об'єктів і об'єктивна оцінка сприйнятої інформації [1, с. 16].

«Тип інформаційного метаболізму є генетично обумовленим, його формування закінчується в ранньому дитинстві. Соціотип, як правило, залишається незмінним у процесі життя індивіду» [3, с. 5]. Через що, на основі соціонічних тестів, за допомогою анкетування і бесід були сформовані бригади з числа студентів-практикантів, які направлялися на бази практики – професійно-технічні навчальні заклади за відповідною спеціалізацією.

Мета та завдання практичної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання має спільну та конкретизовані складові відповідно до кожної практики. Тож, спільною метою педагогічних практик є оволодіння студентами сучасними методами і формами організації праці у відповідній освітній, виробничій та підприємницькій галузі, формування вмінь і надбання практичних навичок самостійного виконання професійних завдань, набуття стійкої позитивної мотивації щодо подальшого оволодіння професійно-педагогічними вміннями та навичками.

Проходження практики передбачає поглиблення та закріплення знань з теоретичних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, а також для подальшого вивчення навчальних дисциплін психолого-педагогічного та науково-предметного блоків даного циклу, що викладено на табл. 1.

Для досягнення мети практичної підготовки визначено основні завдання, а саме: прикладна реалізація шляхів забезпечення освітньої, розвиваючої та виховної функції професійної підготовки учнів професійно-технічних закладів освіти (ПТЗО); формування методологічних зв'язків техніко-технологічної і методичної підготовки майбутніх викладачів ПТЗО з основами наук; інтеграція знань студентів про технологічні процеси галузі відповідного професійного спрямування; оволодіння змістом роботи майстра практичного (виробничого) навчання з організації, планування і матеріального забезпечення професійного навчання та виробничої діяльності учнів професійно-технічних закладів освіти;

підготовка і розробка необхідної документації для викладача спеціальної технології, майстра виробничого навчання.

Таблиця 1

Міждисциплінарні зв'язки педагогічних практик

Перелік навчальних дисциплін, які вивчалися до проходження практики	Місце практики в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які будуть вивчатись після проходження практики
Психологія, Професійна педагогіка, Методика професійного навчання	Навчальна педагогічна пропедевтична практика 5 семестр, грудень	Методика професійного навчання, Е-навчання, Курсова робота з навчальної дисципліни «Методика професійного навчання»
Психологія, Професійна педагогіка, Методика професійного навчання, Е-навчання, навчальні дисципліни профільно-орієнтованої підготовки	Виробнича педагогічна практика, 7 семестр, листопад-грудень	Комплексний кваліфікаційний екзамен

Згідно навчального плану практична підготовка студентів спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» освітнього ступеня «Бакалавр» передбачає такі види практик: культурологічна (безвідривна, позакредитна), педагогічна пропедевтична, технологічна виробнича, педагогічна виробнича, технологічна переддипломна (табл. 2).

Таблиця 2

Види та терміни проходження практик

№ з/п	Вид практики	Назва практики	Кількість тижнів	К-ть кредитів ЄКТС	Семестр	Орієнтовні терміни проведення
1	-	культурологічна	-	-	1-2	вересень-травень
2	Навчальна	педагогічна пропедевтична	2	3	5	грудень
3	Виробнича	технологічна	2	3	6	травень
4	Виробнича	педагогічна	6	9	7	листопад-грудень
5	-	технологічна переддипломна	4	6	8	лютий-березень

Метою педагогічної пропедевтичної практики є ознайомлення студентів з особливостями роботи професійно-технічних закладів освіти за спеціалізаціями, а саме: харчові технології, технології виробів легкої промисловості, деревообробка, дизайн, готельно-ресторанна справа. А також ознайомлення з конкретною майбутньою спеціальністю як помічника, асистента, дублера фахівця; виконання студентом певних обов'язків поточної роботи, спостереження за діяльністю педагога професійного навчання.

Завдання педагогічної пропедевтичної практики: закріплення та практичне використання здобутих теоретичних знань з фахових дисциплін; формування професійної ідентифікації майбутніх студентів та професійної

самосвідомості; накопичення досвіду виконання професійних обов'язків, виховання почуття персональної відповідальності; формування практичних і теоретичних завдань про будову комплексу навчально-виховної роботи професійно-технічних навчальних закладів тощо; розвиток практичних умінь проведення навчально-виховної роботи з класом; поглиблення вмінь дослідницького підходу та педагогічної діяльності.

Зміст діяльності студентів-практикантів полягає у наступних кроках:

1. Ознайомлення з професійно-технічним навчальним закладом за спеціалізацією, з бібліотечними фондами закладу, з педагогічним колективом і класом, з плануванням роботи педагога професійного навчання (план роботи, розклад занять тощо), з правилами оформлення відповідної документації.

2. Вивчення матеріально-технічної бази навчальних закладів (майстерень, лабораторій тощо), наявних засобів навчання, приладів, допомога педагогу професійного навчання у підготовці наочності та її використання на уроці.

3. Аналіз санітарно-гігієнічних умов кабінетів, майстерень та їх відповідність прийнятим показникам.

4. Спостереження за організацією та проведенням урочної та позаурочної роботи, допомога педагогу у організації педагогічного процесу.

5. Аналіз колективу класу, спостереження за окремими учнями, фіксація та опрацювання результатів дослідження (табл. 3).

Таблиця 3

Норми оцінювання роботи студентів під час практики

№ з/п	Вид діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Ведення щоденника	0–10
2	Аналіз матеріально-технічної бази практики	0–10
3	Аналіз санітарно-гігієнічних умов бази практики	0–10
4	Відвідування і обговорення уроків різних типів (не менше 4)	0–20
5	Дослідження і характеристика групи	0–20
6	Дослідження особистості учня і складання психолого-педагогічної характеристики	0–20
7	Підготовка звіту	0–10
Всього		100

У звіті детально розкривається виконання завдання навчальної педагогічної практики, що визначені і зафіксовані у щоденнику практики. Додаткового готується презентація з метою демонстрації ключової інформації навчальної педагогічної практики.

Метою педагогічної виробничої практики є застосування психолого-педагогічних знань у практичній діяльності; виконання роботи, що пов'язана з видами та способами діяльності педагога професійної освіти в сучасному професійно-технічному навчальному закладі; формування стійкої позитивної мотивації щодо подальшого оволодіння професійно-педагогічними вміннями та навичками, формування готовності до професійної мобільності.

Завдання педагогічної виробничої практики: ознайомитися з

особливостями функціонування професійно-технічних закладів освіти та специфікою роботи в них педагога професійного навчання та майстра

виробничого навчання; усвідомити специфіку психолого-педагогічної роботи з різними типами учнів; набути практичних навичок різних форм взаємодії педагога професійного навчання та майстра виробничого навчання, класних керівників з учнями групи «ризик»; ознайомитись з документацією, що регламентує відповідні напрямки діяльності.

Зміст діяльності студентів-практикантів полягає у наступних кроках:

1. Вивчення досвіду роботи педагога професійного навчання, аналіз його навчально-виховної діяльності з використанням активних методів навчання, «нетрадиційних уроків», різних форм організації пізнавальної діяльності учнів та методів контролю їх знань.

2. Робота в бібліотеці, аналіз навчально-методичного забезпечення освітнього процесу.

3. Виготовлення наочних засобів навчання, предметних газет, стендів, оформлення кабінету (на вибір) тощо.

4. Розробка та проведення різних типів уроків теоретичного, практичного та виробничого навчання з використанням сучасних методик та ТЗН.

5. Вивчення і узагальнення досвіду роботи класного керівника, а також самостійне планування виховної роботи, ознайомлення з класною документацією, планування індивідуальної та колективної роботи з учнями;

6. Проведення позакласної роботи, відвідування позакласних виховних заходів, які проводять студенти-практиканти, участь в їх обговоренні.

7. Застосування різноманітних методів вивчення учнівського колективу, міжособових стосунків і складання на цій основі психолого-педагогічної характеристики класу, окремого учня (табл. 4).

Таблиця 4

Норми оцінювання роботи студентів під час практики

№ з/п	Вид діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Ведення щоденника	0–10
2	Аналіз навчально-методичної документації педагога професійного навчання та майстра виробничого навчання	0–20
3	Розробка план-конспекту та проведення теоретичного заняття	0–10
4	Розробка план-конспекту та проведення практичного заняття	0–10
5	Розробка план-конспекту та проведення виробничого заняття	0–10
6	Розробка плану або сценарію проведення позакласного виховного заходу	0–10
7	Дослідження особистості учня і складання психолого-педагогічної характеристики	0–10
8	Підготовка звіту	0–20
Всього		100

Всі завдання, що виконує студент-практикант в бригаді та індивідуально під час проходження практики, оцінюються методистом та керівником практики. До індивідуальних форм звітності відносимо підготовку звіту та оформлення щоденника практики, до бригадної (колективної) форми звітності – підготовка презентації, виступ на звітній конференції.

Отже можна зробити висновок про те, що психолого-педагогічні умови практичної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання потребують

постійного оновлення і оптимальної комбінації форм, методів і засобів; формування професійної мобільності студентів при умові індивідуального підходу, що спирається на теорію інформаційного метаболізму.

Література:

1. Богомаз С.А. Психологические типы К.Г.Юнга, психофизиологические типы и интертипные отношения: посібник. – Томск, 2000, – 71 с. Режим доступу: <http://www.socioniko.net/ru/articles/bogomaz-brochure2000.pdf>
2. Брюханова Н.О. Професійна підготовка інженерно-педагогічних кадрів на сучасному етапі розвитку України [Електронний ресурс]. URI : <http://xn--e1aajfpeds8ay4h.com.ua/pages/view/559>
3. Ковальчук О.М. Психологічні проблеми використання теорії інформаційного метаболізму в педагогічному процесі // Проблеми розвитку психолого-педагогічної науки у науково-технічній творчості молоді: зб. наук. праць студ., аспір. і стаж. – [за заг. ред. М.І.Шкіля]. – К. : КДП, 1991. – С. 3–6.
4. Петько Л.В. Філософсько-лінгвістичні ідеї розуміння міжлюдської комунікації у соціальному середовищі // Наукові записки Національного ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологічна» : зб. наук. праць / укл. І.В.Ковальчук, Л.М.Коцюк, С.М.Новоселецька. – Острог : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2015. – Вип. 53. – С. 309–312.
5. Старикова Л. Д., Касьянова Ю.С. Методика професійного обучения: практикум. – Екатеринбург : Изд-во Рос. гос. проф.- пед. ун-та, 2013. – 131 с.
6. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. /З. Н. Курлянд, Т.Ю.Осипова, Р.С.Гурін [та ін.]; за ред. З.Н.Курлянд. – К.: Знання, 2012. – 390 с.
7. Титова, Н.М. Системний підхід у психолого-педагогічній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання в університетах // Наукові праці. Серія : Педагогіка : наук. журн. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2017. – Т. 303, Вип. 291. – С. 15–19.
8. Ткачук С.И. Педагогические аспекты подготовки будущих инженеров-педагогов пищевых технологий в педагогических высших учебных заведениях // Наукові записки Тернопільського нац. пед. уні-ту. Серія: Педагогіка. № 2. – 2016 – С. 272–278.
9. Humeniuk, T.B. Modern visions of competences for vocational education teacher // Topical questions of contemporary science : Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 422-429.
10. Tytova N.M. Features educational assessment of future teachers' educational achievements in vocational education // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 366-369.
11. Tytova Nataliya. Modern prospects in development of vocational education in Ukraine // Intellectual Archive. – 2017. – Volume 6. – No. 2 (March/April). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 120-125.
12. Tytova N.M. Transparency in teaching vocational training teacher as a pedagogical problem // Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 478-481.